

Fra presentasjon til prestasjon? Sportifisering av skateboard i Norge

Anne Tjønnal¹, Arve Hjelseth² & Verena Lenneis³

¹Nord universitet, Bodø, Norge ²NTNU, Trondheim, Norge, ³Aalborg universitet, Danmark | Forfatterkontakt <anne.tjonndal@nord.no>

Abstract

*From self-expression to competition?
The sportification of Norwegian skateboarding*

Skateboarding has gained increasing popularity in Norway and Northern Europe. With increasing popularity, the traditions and identities traditionally associated with skateboarding are challenged. In this article, we utilize Guttman's seven characteristics of modern sport to discuss the ongoing sportification process of skateboarding. Empirically, the article builds on the inclusion of skateboarding in the Olympic program for the Tokyo 2020 Summer Games, and explores how this event has caused increased bureaucratization of skateboarding in Norway. Methodologically, the paper is based on a qualitative content analysis of 25 texts, strategically chosen to examine the development of skateboarding in Norway since the 1970s. The analysis demonstrates how skateboarding has gone from being an alternative youth culture, to becoming an illegal activity (1978-1989), to being subjected to large commercialized events such as the X-Games and the Olympics. Furthermore, we illustrate how the inclusion of skateboarding in the Olympics has brought substantial changes for Norwegian skateboarding, including new organizational models through the Norwegian Olympic and Paralympic Committee and Confederation of Sports (NIF), and the establishment of Norway's first national skateboarding team. Lastly, the article points to how the sportification of skateboarding creates a divide between skateboarders, between those who accept the sportification processes and those who reject it.

Key words: lifestyle sports, Olympic Games, modern sport, skateboard, sportification

Innledning

Ordet ‘presentasjon’ sikter i denne sammenheng til at skateboard og andre livsstilsidretter ofte er en utstillingsarena for utøvernes livsstil, hvor selvpresentasjon (self-expression) blir en viktig del av aktiviteten (Wheaton, 2004). Idrettene vi ofte beskriver som ‘livsstilsidretter’ oppsto i USA i 60-årene (Wheaton, 2013a), men har senere spredt seg og blitt populære i Europa (Bäckström & Nairn, 2018; Langseth, 2015, 2012; Sisjord, 2012; 2005; Arnegård, 2006). Skateboardingens røtter kan spores til California på 60-tallet (Borden, 2019). I dag er skateboard et stort forskningsfelt internasjonalt (Atencio, Beal, Wright & McClain, 2018) og med et enkelt søk kan man raskt finne mange bøker og forskningsartikler om skateboard utenfor Skandinavia. Derimot er forskning på skateboard i Norge tilnærmet ikke-eksisterende. Dette kan skyldes at når det gjelder idrett, forbindes Norge ikke først og fremst med skateboard. Lange vintre med mye snø gjør det utfordrende å stå på rullebrett året rundt, i alle fall utendørs. I perioden mellom 1978 og 1989 var det dessuten forbudt å kjøpe og bruke rullebrett i Norge (Tjønnal, 2019). Myndighetene ville hindre at ungdommer skadet seg og forhindre at eldre ble påkjørt av rullebrettkjørere (NORB, n.d.a; Vestel, Bakken, Moshus & Øia, 1997). I dag finner vi imidlertid skateboardklubber i hele landet (NORB, n.d.b).

Norsk Organisasjon for Rullebrett (NORB) ble stiftet i 1978, året etter at det ble kjent at produktkontrollen i Statens forurensningstilsyn (SFT) ville gå inn for totalforbud mot skateboard i Norge. Forslaget førte til en større debatt i mediene. Skateren Sture Berg sendte et debattinnlegg til avisene der han argumenterte mot forslaget og manet sine med-skatere til å organisere seg. Debatten førte til at 96 rullebrettkjørere samlet seg på Persbråten skole i Oslo 20 april 1978 og stiftet NORB. Hovedmålet for NORB da var å mobilisere mot det kommende forbudet mot å kjøpe, selge, produsere, bruke og reklamere for skateboard. Etter at forbudet mot skateboard ble opphevet i 1989 fortsatte NORB å være interesseorganisasjonen for skatere i Norge. Organisasjonen har stått på utsiden av Norges idrettsforbund (NIF), og har således ikke blitt regnet som en ‘organisert idrett’ i norsk sammenheng inntil nylig. Dette setter skateboard i en unik situasjon sammenlignet med lignende livsstilsidretter i Norge, siden både surfing og snowboard har vært en del av NIF-systemet i flere år.

Rullebrettkjøringens tilknytning til den organiserte idrettsbevegelsen er imidlertid i endring. Sommeren 2017 gikk styret i NORB inn for

sammenslåing og samarbeid med Norges Snowboardforbund (NSBF). Målet er på sikt å få til et felles 'Brettforbund' for snowboard, skateboard og surfing (NSBF, 2017). Skateboard ble tatt opp som en gren i NSBF, med en samarbeidsavtale som lar NORB fortsette som en selvstendig organisasjon (NIF, 2017). NORB har på sin side et enstemmig vedtak fra sitt ekstraordinære landsmøte, hvor klubbene gir styret mandat til «å starte og eventuelt fullføre prosessen med å organisere skateboard inn i norsk idrett, med mål om å etterstrebe best mulig organisasjonsmodell for skating i Norge». Vedtaket har imidlertid tydelige føringer knyttet til «at skating, som personlig aktivitet ikke skal institusjonaliseres, men formidle en grunnholdning om at skating skal kunne utføres 'overalt, alltid, for alle'» (NORB, 2017).

Historisk har utøvere av livsstilsidretter som skateboard motsatt seg regulering, institusjonalisering, organisering og konvensjonelle former for konkurranse (Wheaton, 2004). Dette gjelder også i norsk skateboard. Langt fra alle norske skatere støtter innlemmingen i NIF (*Journalen*, 2016). Sentrale motiver for utøvere av livsstilsidretter som skateboard er ofte selvrealisering, å presse grenser og å utfordre seg selv (Rinehart, 2000, 2005; Wheaton, 2004). Mange ser på aktiviteten som et kreativt, estetisk og kunstnerisk uttrykk (Turner, 2013). Som livsstilsidretter generelt, representerer derfor skateboard historisk sett en subkultur overfor tradisjonell idrett, og en *motkultur* i den grad den har kommet i berøring med den organiserte idrettens institusjoner. I denne artikkelen bruker vi begrepet *motstand* for å illustrere subkulturens motkulturelle dimensjoner. Begrepet er inspirert av cultural studies-tradisjonen, men mer spesifikt bygger vi på Skogen og Kranges (2010:160) begrep om kulturell motstand, av dem definert som «en mekanisme som driver fram en opposisjon mot middelklassens innflytelse og dens typiske former for kunnskap». I vår sammenheng definerer vi det som mekanismer og prosesser som skaper opposisjon mot den tradisjonelle idrettens verdier og organisasjonsmønstre. Idrettens logikk – som vi under spesifiserer ved hjelp av Guttmann (1978) – er hegemonisk, og nye idretter som for eksempel skateboard kan velge enten å vedlikeholde sine verdier gjennom kulturell motstand, eller tilpasse seg denne logikken ved å nærme seg den.

Etter hvert som livsstilsidrettene har økt i omfang, har de i større grad kommet i kontakt med de offentlige organer og finansieringssystemer som støtter organisert idrett. Et annet poeng er at mens nasjonalitet har vært bortimot irrelevant i livsstilsidretter (Wheaton, 2013a), er det et sentralt sorteringsprinsipp i olympiske idretter. Dette stiller andre krav til

regulering og profesjonalisering (Bottenburg & Salome, 2010; Coates, Clayton & Humberstone, 2010), samtidig som deres økte popularitet har bidratt til økt kommersialisering (Edwards & Corte, 2010; Thorpe & Wheaton, 2011). Ifølge Turner (2013) fører dette til at skateboard havner i et dilemma hvor de må avveie hensynet til å innordne seg måten tradisjonelle idretter er organisert på, mot behovet for å vedlikeholde det estetiske, frie og kunstneriske uttrykket de opprinnelig er tuftet på.

I denne artikkelen analyserer vi hvordan endringsprosessene vi har skissert her påvirker norsk skateboard. Dette gjøres innledningsvis med utgangspunkt i Guttmanns (1978) Weber-inspirerte sportifiseringsbegrep. Mer konkret drøfter vi følgende problemstillinger: (a) *Hvordan blir livsstilsidretten skateboard gjenstand for ulike sportifiseringsprosesser?* og (b) *på hvilken måte påvirker inklusjonen av skateboard i OL i Tokyo 2020 disse endringsprosessene?*

Formålet er å belyse hvordan norsk skateboard blir gjenstand for ulike sportifiseringsprosesser gjennom inkluderingen i OL-programmet. Få studier har undersøkt inkluderingen av livsstilsidrettene i OL (se imidlertid Thorpe & Wheaton, 2011). Mer generelt kan artikkelen bidra til økt forståelse av hvorvidt livsstilsidrettene påvirker og påvirkes av den tradisjonelle idretten når disse kommer i berøring med hverandre. Endrer livsstilsidrettene hva vi forstår som idrett, eller blir de selv endret og mer strømlinjeformet av å bli for eksempel en olympisk idrett? Skateboard er spesielt interessant i denne sammenheng, siden det ble diskutert å inkludere idretten i det olympiske programmet allerede i London-OL i 2012, et forslag som allerede da skapte motstand og ambivalens i skateboardmiljøet internasjonalt. Norsk skateboard er også av spesiell interesse fordi forbudet lenge må antas å ha preget både rekruttering og aktivitetsmønstre. I neste del av artikkelen redegjør vi for noen hovedtrekk ved sportifisering som begrep, før en kort gjennomgang av tidligere forskning på sportifiseringsprosesser i livsstilsidretter.

Sportifisering

Vår tids idrett har ofte vært beskrevet ved hjelp av begreper som *sportifisering*, *rasjonalisering*, *sivilisering* og *modernisering* (Goksøyr, 1989). Begrepene peker på flere beslektede prosesser, og selv om de til dels vektlegger ulike dimensjoner ved disse, er de også alternative, tidvis konkurrerende, konseptualiseringer av identiske prosesser. I denne artikkelen bruker vi

begrepet sportifisering som analytisk utgangspunkt for å drøfte noen av de endringsprosesser skateboard står overfor i dag.

Sportifisering innebærer at en aktivitet får sportens egenskaper, det vil si at aktiviteter gradvis reguleres og formaliseres på bestemte måter. Hvilken karakter slike regulerings- og formaliseringsprosesser får kan konseptualiseres på ulike måter, men vi finner Guttmans (1978/2004) studie av den moderne sportens kjennetegn fruktbare, selv om Guttmann selv ikke brukte begrepet sportifisering. Guttmann (1978/2004) fremhever sju kjennetegn ved moderne sport: sekularisering, likhet og meritokrati, spesialisering, rasjonalisering, byråkratisering, kvantifisering og jakt på rekorder. I vår sammenheng er fem av disse begrepene spesielt relevante, og vi skal derfor kort beskrive dem i det følgende. Dimensjonene sekularisering og rekordjakt er relevante som beskrivelser av kjennetegn ved moderne sport, men mindre interessante for de utfordringer skateboard står overfor i dag. De inkluderes derfor ikke i det sportifiseringsbegrepet vi bruker her.

Når vi bruker et rammeverk basert på sportifiseringsbegrepet er det fordi Guttmans Weber-inspirerte analyse legger vekt på hvordan den organiserte idrettens framvekst er en integrert del av moderniteten. Mens livsstilsidretter som snowboard kan beskrives både som senmoderne (Giddens 1991) og postmoderne (Stranger 2010), er vårt spørsmål hva som skjer med slike alternative aktiviteter hvis de kommer i tydeligere berøring med den tradisjonelle idrettens institusjoner, for eksempel NIF og IOC. Endrer det kulturen og utøvernes orientering med hensyn til dimensjoner som konkurranseorientering og holdning til byråkratiske idrettsorganisasjoner?

Likhet og meritokrati

Likhet og meritokrati¹ handler i denne sammenheng om to overordnede prinsipper: (1) alle skal ha mulighet til å konkurrere i idrett og (2) konkurransens rammevilkår skal være lik for alle deltakere, uavhengig av bakgrunn og ulikhetsdimensjoner som kjønn og etnisitet (Guttmann, 1978/2004). Slike prinsipper som er grunnleggende i de fleste store internasjonale idrettsorganisasjoner, eksempelvis den internasjonale olympiske komite (IOC). Det er også et idrettspolitisk mål for NIF og all organisert idrett i Norge. I praksis er derimot idretten preget av mange ulike

¹ Vår oversettelse av Guttmans (1978) beskrivelse av 'equality' som et kjennetegn ved moderne sport.

ekskluderingsmekanismer, eksempelvis i form av diskriminering på bakgrunn av kjønn, etnisitet og seksuell legning (Spaaij, Magee & Jeanes, 2014; Collins, 2014), eller gjennom 'skjulte' krav om dyrt sportsutstyr og høye egenandeler i forbindelse med trening og stevner (Kingsley & Spencer-Cavaliere, 2015). Andre spørsmål av mer filosofisk karakter kan også brukes til å problematisere prinsippet om likhet i konkurransevilkår. Prinsipielt kunne man for eksempel tenke seg at basketball ble delt inn i klasser etter spillernes høyde, slik kampsport er inndelt i vektclasser (jfr. Jönsson, 2008).

Spesialisering

Guttman (1978/2004) beskriver begrepene spesialisering og profesjonalisering som to overlappende trekk ved moderne idrett. Han begrunner dette med at profesjonalisering ikke nødvendigvis handler om økonomisk profitt (å tjene penger på idretten), men snarere om hvor mye tid og energi en person investerer i å bli god i idrett – med andre ord, i hvilken grad de spesialiserer seg i en spesifikk idrettsgren. Et eksempel på spesialisering/profesjonalisering er fotballens historiske utvikling. Enkelte studier av fotball i England i middelalderen viser at det knapt eksisterte noe tydelig skille mellom spillere og tilskuere på denne tiden. Man var tidvis det ene og tidvis det andre (Bale, 1993). Dette står i sterk kontrast til fotball slik vi kjenner idretten i dag. Spesialisering handler dels om at det skilles ut ulike funksjoner og roller i idretten, slik moderne idrett skiller mellom utøvere, publikum, trenere og dommere, og dels om at idrettene selv spesialiseres. Guttman (1978/2004) bruker amerikansk fotball som eksempel, hvor det er 22 utøverposisjoner på banen i tillegg til egne spesialiserte lag som kun kommer i spill i gitte kampsituasjoner². Moderne sport er også preget av svært spesialiserte støtteapparater som inneholder trenere (hovedtrener, assistenttrener, styrke/fysisk trener), leger, fysioterapeuter, managere og mange andre roller. Med økende profesjonalisering følger også at disse rollene må oppfylle bestemte kompetansekrav gjennom ulike sertifiseringssystemer, slik formell utdanning nå er en forutsetning for å være trener i det meste av norsk toppidrett.

---

2 Lag som bare kommer på banen ved spesielle kampsituasjoner, som for eksempel placekicks og kickoffs (Guttman, 1978: 38).

Rasjonalisering

I sin beskrivelse av rasjonalisering trekker Guttman (1978/2004) inn flere forhold. For det første beskriver han rasjonalisering i form av standardisering av utstyret man bruker i idretten, eksempelvis hvor langt og tungt spydet er i spydkasting, hvor tung diskosen skal være, eller lengden på ulike løpsdistanser på friidrettsbanen (og banen er selv standardisert). For det andre snakker Guttman (1978/2004) om rasjonalisering i form av hvordan idrettsutøvere trener, spiser og lever livene sine. Her vektlegger han særlig hvordan forholdet mellom vitenskap og idrett har utviklet seg, og hvordan utøvere og trenere i dag er nært tilknyttet forskning innen felt som ernæring, treningslære, idrettspsykologi, fysiologi, biomekanikk og medisin. Denne økende rasjonaliseringen av trening, kosthold og levestett for moderne idrettsutøvere medfører at utøvere innretter tilværelsen rundt idretten med det formål å få ut mest mulig av potensialet.

Byråkratisering

Byråkratisering bygger videre på de foregående dimensjonene. For eksempel er det en forutsetning for rasjonalisering og spesialisering/profesjonalisering at det etableres regler og standarder som kan håndheves av en autorisert organisasjon (Guttman, 1978/2004). Byråkratisering er dessuten ment å fange opp Guttmans påpekning av likhet og meritokrati som bærende prinsipper i moderne idrett. Byråkratiets funksjon er jo nettopp å sikre likebehandling og forutsigbarhet, for eksempel slik at ingen utelukkes fra idrettskonkurranser på usaklig grunnlag, og slik at prestasjoner bedømmes og rangeres på en mest mulig entydig, rettferdig og standardisert måte. I dag har alle store idretter et internasjonalt forbund som uttrykk for byråkratiseringen av idretten. De internasjonale forbundene lager regelverk for konkurranser, arrangerer mesterskap og rangerer utøveres prestasjoner på tvers av landegrenser.

Kvantifisering

Behovet for å gi en prestasjon et kvantitativt uttrykk følger delvis av konkurranseorienteringen i moderne idrett. Tallfesting gjør at man uomtvistelig kan sammenligne dem, og fastslå at én prestasjon skal rangeres over en annen. Ifølge Guttman (1978/2004) fører dette til at moderne idrettsutøvere kan konkurrere på tvers av tid og rom: «Through the strange abstraction of the quantified record, the Australian can compete with

the Finn who died a decade before the Australian was born» (Guttman, 1978:52). Som blant andre Slagstad (2008) har påpekt, er det i den sportifiserte idretten på 1900-tallet de såkalte cgs-idrettene (cgs: centimeter, gram, sekunder) som har størst framgang, når prestasjonen mer eller mindre direkte er målbar, som ved et spydkast eller en 10 000 meter på skøyter. De fleste ballidretter er også kvantitative, ved at man teller poeng eller mål.

I en spesiell stilling kommer de rent estetiske idrettene, eller idretter hvor den estetiske dimensjonen inngår som et element i vurderingen av prestasjonen. I turn og kunstløp er det få eller ingen direkte kvantitative kriterier som bestemmer rangeringen av utøverne. I stedet oversettes estetiske prestasjoner slik at de får et kvantitativt uttrykk og dermed kan sammenlignes indirekte. Dette skjer ved hjelp av anerkjente og kompetente dommere.

En sportifiseringsprosess innebærer altså, slik vi forstår begrepet i det følgende, at utøvere eller lag kan rangeres kvantitativt, enten direkte (centimetre, gram, sekunder, scorede mål eller lignende) eller indirekte (gjennom kvantitative uttrykk for kvalitative evalueringer av en estetisk prestasjon). I neste del av artikkelen vil vi gi en kort oversikt over tidligere forskning på sportifiseringsprosesser i livsstilsidretter.

Sportifisering av livsstilsidretter

Begrepet 'livsstilsidrett' ble introdusert av Wheaton (2004) og viser til at utøverne i disse aktivitetene selv beskriver sin aktivitet som en livsstil, heller enn som idrett i streng forstand. Skateboard (Atencio, Beal & Wilson, 2009; Beal et. al., 2017), snowboard (Thorpe, 2011), BMX (Edwards & Corte, 2010), surfing (Wheaton, 2013a), parkour (Clegg & Butryn, 2012) og ultimate frisbee (Crocket, 2013) utgjør alle eksempler på idretter som ofte betegnes som livsstilsidretter. Selv om hver aktivitet har sin egen historie og sine spesifikke karakteristika, deler de et etos som skiller dem fra tradisjonell idrett på viktige måter (Tomlinson et. al., 2005; Wheaton, 2013a, 2013b, 2004). Viktig ved livsstilsidrettene er at de ofte er forbundet med bruken av et nytt objekt (en ny type brett, disc osv.), at de svært ofte er risikoorienterte, og integrert i relativt spesifikke ungdomskulturer med en tydelig identitet og klare grenser mot omverden. Livsstilsidrettene er globale og konsumeres i hovedsak i nye medier (Wheaton, 2004).

Livsstilsidretter representerer utvilsomt mindre sportifisert aktivitet enn tradisjonelle idretter. Tradisjonelt har livsstilsidretter vært «anti-mainstream» overfor organisert idrett og har motsatt seg konkurranse, systematisk trening, institusjonalisering og regulering (se for eksempel Rinehart, 2000). Med økt popularitet har imidlertid også disse idrettene blitt gjenstand for prosesser som ligner dem som kjennetegnet sportsaktiviteter i andre halvdel av det nittende århundret (Wheaton, 2013b). Flere studier har undersøkt hvordan det Guttman identifiserte som kjennetegn ved moderne sport har påvirket livsstilsidrettene, særlig i form av økt rasjonalisering, spesialisering og profesjonalisering (Bottenburg & Salome, 2010; Coates, Clayton & Humberstone, 2010; Edwards & Corte, 2010; Thorpe, 2011; Thorpe & Wheaton, 2011). Disse studiene fremhever at kommersialisering, rasjonalisering og spesialisering er komplekse prosesser som involverer mangefasetterte relasjoner og maktkamper mellom ulike grupper og individer i hver enkelt idrettsgren.

Thorpe og Wheatons (2011) studie av inkluderingen av windsurfing (1984), snowboard (1998) og BMX (2000) i de olympiske leker (OL) viser en prosess preget av maktkamper og spenninger mellom de involverte aktørene, særlig mellom IOC og ulike grupperinger innen hver enkelt livsstilsidrett. Thorpe og Wheaton (2011:838) eksemplifiserer dette med snowboard og fremhever at «unique ideologies and value systems celebrated within snowboarding culture sometimes lead to ‘cultural clashes’ with the disciplinary, hierarchical, nationalistic Olympic regime». Mange studier fremhever likevel at kommersialisering og sportifisering ikke bare er en toppstyrt prosess med negative implikasjoner for livsstilsidrettene (Edwards & Corte, 2010). Wheaton (2004:13-14) beskriver dette slik: «subculturalists are not simply ‘victims’ of commercialism, but shape and re-shape the images and meanings circulated in and by global consumer culture». Tidligere forskning viser at holdningene til utøverne i livsstilsidretter er preget av ambivalens overfor pågående sportifiseringsprosesser. Beal og Wilson (2004) viser for eksempel hvordan skatere prøver å beskytte det de anser som kjerneverdiene i skateboard: indre motivasjon, aktivitetsglede, individualisme, selvrealisering, kreativitet og kunstnerisk uttrykk, mens de samtidig nyter de nye mulighetene som følger med sportifiseringen. Det kan gjelde for eksempel nye muligheter for sponning og lukrative pengebonuser i internasjonale konkurranser som X-Games. Videre påpeker de at særlig yngre generasjoner av skatere er mindre kritiske til sportifiseringen og den økende kommersialiseringen av skateboard. Blant de eldre skatere (35 år og over) finner man derimot

grupper av utøvere som ikke en gang vil vedkjenne seg at skateboard beskrives som en 'idrett' (Lombard, 2010; Turner, 2013). De representerer i større grad det vi her sikter til med begrepet kulturell motstand (Skogen og Krange, 2010). Disse funnene støttes av Thorpe (2011), som viser til lignende tendenser i snowboard, hvor unge utøvere ser ut til å akseptere mega-events som X-Games, OL og kommersielle sponsoravtaler som kommer med deltakelse i slike kvantifiserbare og institusjonaliserte konkurranser. Neste del av artikkelen vil beskrive det metodiske utgangspunktet for analysen av norsk skateboard.

Data og metode

Artikkelen er basert på en kvalitativ innholdsanalyse av tekster som belyser hvordan norsk skateboard har vært gjenstand for ulike sportifiseringsprosesser og på hvilken måte inklusjonen av skateboard i OL har påvirket organiseringen av norsk skateboard. Utvalgsstrategien har derfor vært å identifisere de tekstene som omtaler denne tematikken. Utvalget er strategisk i den forstand at det er tekster som beskriver et konkret fenomen – sportifisering av norsk skateboard siden forbudet ble innført i 1978. Det har vært utfordrende å finne slike tekster, og utvalget reflekterer derfor alle tekstene vi har klart å identifisere som relevante for å belyse problemstillingene.

Bratberg (2017) peker på tre viktige faktorer når man velger tekster til analyse: (1) hva slags medium er tekstene publisert i? (aviser, magasiner, bøker, tv, radio, nett); (2) hvilken type tekster er det? (artikler, fotografier, video, møtoreferater); og (3) hva er tidsrammen for tekstene? Vi har identifisert to trykte kilder som belyser sportifiseringen av norsk skateboard: (1) Barne- og familiedepartementets 'Rullebrett: forskrift om rullebrett' (1989), og (2) NOVA-rapporten 'Ungdomskultur og narkotika- bruk' av Vestel, Bakken & Moshus (1997). Resten av tekstene i utvalget er primært publisert digitalt, eller har vært både trykt og digitalt publisert. Det er også enkelte videofiler fra YouTube og Facebook i vårt utvalg av tekster. Tidsrammen for tekstene er 1978-2018. En oversikt over tekstene som inngår i utvalget finnes i Tabell 1.

Tabell 1. *Utvalg av tekster som inngår i analysen (Fullstendige referanser til tekstene i utvalget som inngår i tabell 1 finnes i referanselisten til denne artikkelen.)*

<i>Tittel</i>	<i>Publiseringsmedium</i>	<i>Type tekst</i>	<i>År</i>	<i>Publiseringskanal</i>
Skateboard – fra forbud til forbund	Nettavis	Avisartikkel	2017	Dagsavisen.no
Norge er klar for kamp. OL teamet er annonsert!	Nettavis	Avisartikkel	2018	Tacky.no
Pressemelding- Norsk skating og OL	NORBs nettside	Pressemelding	2016	Norb.no
Lokalt stortalent blir historisk - tatt ut på Norges første skateboardlandslag	Nettavis	Avisartikkel	2018	Aftenposten.no
Kristiansand-skater håper på landslagsplass	Nettavis	Avisartikkel	2017	Fvn.no
Tidens første norske landslag i ny OL-gren: – Det er historisk!	Nettavis	Avisartikkel	2018	Tv2.no
Tonje (22) er helt unik i skate-sammenheng	Nettavis	Avisartikkel	2018	Op.no
Hør hva Calmeyer mener om OL	YouTube	Videofil	2016	Journalen TV
Fra pøbelstrek til OL-gren	Nettavis	Avisartikkel	2016	Journalen.no
SKATEBOARD (Norwegian Version) - BUDD & THE KID SKATERS - 1989	YouTube	Videofil	1989	[supertryne]
Husker du da det ikke var lov å stå på skateboard?	Facebook	Videofil	1989	NRK Nyheter
Alle eldre! Kom dere ut på rullebrett!	Facebook	Videofil	2018	NRK
Rullebrettkjøring	NRK	Videofil	1988	Norge Rundt
Måtte leke i skjul	NRK	Avisartikkel	2014	NRK
IOC approves five new sports for Olympic Games Tokyo 2020	IOCs nettsider	Pressemelding	2016	Olympic.org
Om NDSF	NDSFs nettsider	Informasjonsside	Ingen dato	Ndsf.no
Hva er downhill skateboarding?	NDSFs nettsider	Informasjonsside	Ingen dato	Ndsf.no

Skateboard godkjent som ny idrett i Norges Snowboardforbund	NIFs nettsider	Pressemelding	2017	Idrettsforbundet.no
Første norske skateboardlandslag	NORBs nettsider	Pressemelding	2018	Norb.no
Vil samarbeide i ett forbund	NORBs nettsider	Nyhetsartikkel	2017	Norb.no
NM 2017	NORBs nettsider	Nyhetsartikkel	2017	Norb.no
Historikk	NORBs nettsider	Informasjonsside	Ingen dato	Norb.no
Klubbregister	NORBs nettsider	Informasjonsside	Ingen dato	Norb.no
NM 2017 Resultater	Nettavis	Nyhetsartikkel	2017	Tacky.no
Fra Snowboardforbundet til Brettforbundet?	NSBFs nettsider	Nyhetsartikkel	2017	Snowboardforbundet.no
Rullebrett: forskrift om rullebrett	Barne- og familiedepartementet	Forskrift	1989	Barne- og familiedepartementet
Ungdomskultur og narkotikabruk	NOVA-Rapport av Vestel, Bakken & Moshus	Forskningsrapport	1997	NOVA
Jenteskate som endringsprosess og alternativ til organisert ungdomsidrett	TfU-artikkel av Tjønnndal	Forskningsartikkel	2019	Tidsskrift for ungdomsforskning

I vår koding, kategorisering og analyse av tekstene har vi først og fremst jobbet deduktivt med Guttmanns (1978/2004) sportifiseringsbegrep som teoretisk utgangspunkt. Formålet har vært å identifisere hvorvidt og hvordan Guttmanns sportifiseringsprinsipper kommer til uttrykk i norsk skateboard siden stiftelsen av NORB i 1978. Analysestrategien resulterte i tre kronologiske kategorier som er utgangspunktet for analysen: (a) organisering som politisk motstand; (b) fra presentasjon til prestasjon? Norgesmesterskap og etableringen av NDSF; og (c) Skateboard blir olympisk idrett.

Formålet med utvalget og analysen er ikke å representere ‘summen av meninger’ om utviklingen og organiseringen av skateboard i Norge. Epistemologisk er analysen basert på en fortolkende inngangsvinkel (Markula & Silk, 2011). Mer konkret er analysen basert på våre tolkninger gjennom en argumentasjon bygget på dialog mellom data og teori,

med det formål å forstå det analyserte fenomenet. Således representerer denne analysen og våre konklusjoner bare én av flere mulige fortolkninger av materialet.

Stemmene i datamaterialet representerer først og fremst synspunktene til NORB og aktørene/klubbene som assosieres med NORB. Dermed er kunnskapen vi kan få fra disse teksten først og fremst beskrivelser av norsk skateboard fra individer som enten (a) er for innlemmingen av skateboard i den organiserte idretten, eller (b) har akseptert dette som en uunngåelig utviklingsprosess for skateboard i Norge. Enkelte av tekstene (fra *Journalen* og *Østlands-Posten*) representerer stemmer fra aktører i skateboardmiljøet som er i opposisjon til sportifiseringen av skateboard. Det er likevel få av disse tekstene og det har vært utfordrende å finne tekster som representerer opposisjon mot sportifiseringen av norsk skateboard. Dette kan bety tre ting: (1) at dette er en svakhet ved datamaterialet vårt; (2) at det er få som åpent uttrykker motstand mot disse endringsprosessene; eller (3) at de som motsetter seg disse endringsprosessene representerer en minoritet i det norske skateboardmiljøet. At få uttrykker motstand offentlig behøver ikke å bety at disse representerer en minoritet i det norske skateboardmiljøet. Det kan like gjerne bety at det oppleves som vanskelig å uttrykke offentlig motstand mot innlemmingen i den organiserte idretten. For å få dypere innsikt i eventuell motstand mot sportifiseringen av norsk skateboard er det nødvendig med videre studier med andre metodiske innfallsvinkler, eksempelvis intervjustudier hvor informantene er anonyme.

1970–1988: Organisering som politisk motstand

Tradisjonelt har skateboard opponert mot institusjonaliserte og regulerte former for idrett. Borden (2001; 2000) fortolker skateboard som en sosial arena hvor individet kan ta avstand fra dominerende normer knyttet til voksenlivet, eksempelvis forventninger om å stifte familie og bygge karriere. Skateboardingens historie kan slik knyttes til utviklingen av andre alternative kulturelle og sosiale bevegelser, som eksempelvis punk-bevegelsen i slutten av 70-årene (Vestel, Bakken, Moshus & Øia, 1997). Det historiske opphavet til skateboard har derfor bidratt til å forsterke forståelsen av rullebrettkjørere som til dels uregjerlige (Beal et al. 2017; Beal, 2001, 1996; Brooke, 2001; Chiu, 2009) og som ‘alternative’ sammenlignet med andre idrettsutøvere (Turner, 2013). Studier viser at

skatere ofte fokuserer på individuell frihet, selvtfoldelse, kreativitet og kunstnerisk uttrykk – og at disse egenskapene er oppmuntret og dyrket av skateboardmiljøene (Haines, Smith & Baxter, 2010; Jenson, Swords & Jeffries, 2012; L'Aoustet & Griffet, 2010).

Før stiftelsen av NORB i 1978 besto skateboardmiljøet i Norge i stor grad av uformelle kameratgjenger. Stiftelsen av NORB ble et redskap for å uttrykke politisk motstand mot forbudet av bruk, kjøp og salg av skateboard (NORB, n.d.a). NORBs formål har først og fremst vært å «fremme skaters interesser i et ikke-kommersielt perspektiv ved å starte klubber, kommunisere med politikere og på annen måte skapt aktivitet og positivitet rundt skating i Norge» (NORB, n.d.a). NORB ble altså ikke etablert fordi rullebrettkjørerne ville ha en overordnet organisasjon for aktiviteten, eller fordi de hadde behov for økt organisering, men fordi det var nødvendig å organisere seg for å uttrykke motstand mot forbudet. Organiseringen av skateboard i Norge startet som en respons på en trussel utenfra.

Under forbudstiden var det vanskelig å få takk i brett, kun medlemmer av klubber med egen skateboardbane kunne importere rullebrett. I 1988 var det 4 godkjente skateboardbaner i Norge (NRK, 2014). Likevel solgte enkelte butikker rullebrett ulovlig. Stian Linnes var aktiv i skateboardmiljøet under forbudstiden og husker hvordan man først måtte bli anerkjent av personalet i butikken før man fikk kjøpe brett:

Det var et anerkjennende nikk. Man ble akseptert som skater...Så ble man ledet inn på et bakrom i butikken. Det var akkurat da du følte at du var med på noe helt spesielt. I et skap var det noen plater. Så valgte man ut den man ville ha. Plata ble pakket ned i en svart søppelsekk før du stakk. På veien måtte du forbi Grønland og politistasjonen. Det var litt sånn; se der! Følg med nå. Hele spenninga og det å komme hjem og montere det skateboardet, det gjorde litt det (Stian Linnes, sitert i *Dagsavisen*, 2017).

Selv om NORB har eksistert siden slutten av 70-tallet, har de fleste klubber en langt kortere historie. De fleste klubbene som er registrert hos NORB i dag ble dannet i 2009 eller senere. Dette ligner utviklingen i snowboard. Tidlig på 2000-tallet ble det norske snowboardmiljøet forsøkt rekruttert til NIF gjennom direktelemskap til et eget særforbund og ikke via idrettslag og særkrets, som er NIFs standardmodell. Dette ble gjort fordi snowboardkjørerne selv ikke var særlig interessert i å danne klubber (Brekke, 2003). Det kan se ut som at det i skatemiljøet er, eller i alle fall har vært, en lignende motstand mot å organisere aktiviteten

i klubber. Altså at mange skateboardklubber er relativt uformelle idrettsorganisasjoner som oppstår og legges ned etter kort tid. Dette eksemplifiseres av skaterne Rebekka og Julie som har skatet i Bekkestua Arena i fem år, men som aldri hatt interesse i å konkurrere (*Journalen*, 2016), og av skateren Henrys utsagn: «Idrett består av trenere, lag og slikt da, det er ikke det skateboarding er. Du er ditt eget individ» (*Journalen*, 2016). Ifølge Wheaton (2013a) er dette et typisk trekk for livsstilsidretter som skateboard. Hun fremhever at man i livsstilsidretter ofte danner klubber for å få tilgang til fordeler som den organiserte idretten har, eksempelvis treningsfasiliteter og idrettsanlegg. Dette støttes også av Turners (2013) studie av økende institusjonalisering av skateboard i Storbritannia. I dag har NORB ca. 120 medlemsklubber i sitt register (NORB, n.d.b), hvorav de fleste ser ut til primært å være organisert gjennom relativt uformelle facebookgrupper.

Skaternes uformelle organisering utgjør kanskje skateboardingens tydeligste avvik sammenlignet med andre idretter. Aktiviteten unndro seg det Guttman (1978/2004) kaller byråkratisering av moderne idrett, noe som eksemplifiseres i *Dagsavisens* intervju med skateren Phillip, som var aktiv under forbudet på 80-tallet:

Skateboard for meg var en hel pakke. Det var alt rundt også. Det var folk og det var samholdet. Det gir en helt egen følelse å mestre et triks du har prøvd på veldig lenge. Skating handler om å gjøre noe fordi det er moro, ikke fordi du vil bli god (Phillip sitert i *Dagsavisen*, 2017).

Motstanden mot forbudet virket også samlende for de norske skateboardmiljøene under forbudstiden, noe Linnes beskriver i *Dagsavisens* artikkel: «Vi måtte skate steder uten innsyn fra gatene. Så politiet oss, var det bare å ta beina fatt. Dette skjebnefellesskapet der vi alle blir jaget av politiet sveiset oss sammen» (Linnes i *Dagsavisen*, 2017). Opposisjon mot regelstyring og stram organisering er påpekt som kjennetegn både ved skatere (Lombard, 2010; Borden, 2001) og blant utøvere av livsstilsidretter mer generelt (Wheaton, 2004). Byråkratisk organisering, medlemskapsregistre og beslutningsprosedyrer oppleves trolig som destruktivt overfor ønsket om å bruke idretten til uformell lek og å uttrykke individualitet. Den kulturelle motstanden bunner i arbeidet for å vedlikeholde disse praksisene og verdiene. Et nøkkelspørsmål er hvorvidt livsstilsidretter gradvis vil bli gjenstand for samme sportifiseringsprosess som de mer tradisjonelle idrettene har gjennomgått. Flere ting peker i en slik retning, for eksempel utviklingen av snowboard og surfing i Norge.

1989–2010: Fra presentasjon til prestasjon? Norgesmesterskap og etablering av NDSF

Etter årevis med forbud og strenge regler gikk Statens Forurensningstilsyn inn for fritt salg av rullebrett i 1989. Daværende barneombud Målfrid Grude Flekkøy var skeptisk til opphevingen av forbudet: «Jeg har sett unge mennesker som har kjørt på rullebrett ganske vilt nedover Karl Johan for eksempel, og sneiet borti gamle damer og sånn» (NRK, 2018). Rullebrett-debatten var noe som opptok og opprørte mange norske barn og unge sent på 80-tallet, og så snart forbudet var opphevet arrangerte NORB det første Norgesmesterskapet i skateboard. Det ble holdt i Stavanger (NORB, n.d.c), med tre ulike konkurranser: *street*, *miniramp*³ og *vert*. Siden 1989 har NORB arrangert NM hvert år. I 2017 ble NM holdt i Oslo med konkurranser i *street*, *bowl*⁴ og *vert*⁵ (NORB, 2017b). Felles for miniramp, bowl og vert er at konkurransene gjennomføres på objekter som er bygd for skateboarding. *Street* innebærer å gjøre triks i urbane miljøer på offentlige steder. Triksene gjennomføres ved bruk av objekter i det urbane landskapet, eksempelvis benker, trapper, vegger og gelender. Felles for disse objektene er at de opprinnelig ikke er bygd for skateboard. Konkurranser i street skjer i dag i skateboardparker som er bygd for å gjenspeile virkelige urbane miljøer.

Etableringen av NM indikerer økende organisering, spesialisering, prestasjonsorientering og økt konkurransefokus i norsk skateboard. Historisk har livsstilsidretter i og for seg en tydelig prestasjonsorientering, ved at det gir status i miljøet å være dyktig og å ta risiko, men på den annen side har mange utøvere ofte et ambivalent forhold til det å konkurrere i aktiviteten og å rangere prestasjoner (Sisjord, 2012). Beal og Wilson (2004) pekte allerede for over femten år siden på at dette var i endring og at et generasjonsskifte var i gang blant skatere, hvor de yngre skatere var mindre kritiske til organisering, konkurranse, spesialisering og prestasjonsfokus, sammenlignet med de eldre.

Fokuset på prestasjon uten sammenligning og konkurranse kan også representere motstand overfor den sportifiserte idretten, slik Guttman beskriver den (1978/2004). Måten en del utøvere i livsstilsidrett evaluerer

3 *Miniramp* er den minste rampen det konkurreres i og består av triks i en liten mobil rampe.

4 *Bowl* er en konkurranseform hvor skatere gjør triks i en oval rampe med mindre høyde sammenlignet med vert-rampen.

5 *Vert* utøves ved hjelp av en vertikal skaterampe (som kan ligne en half-pipe i snowboard).

hverandres prestasjoner på, gir like mange assosiasjoner til kunsten som til idretten. Man fastslår om en prestasjon er for eksempel ‘god’ (ofte oversatt til et subkulturelt språk), men har motvilje mot å rangere prestasjoner i forhold til hverandre. Det innebærer i sin tur at kvantifisering (Guttman, 1978/2004) heller ikke har preget livsstilsidrettene i like stor grad som den tradisjonelle idretten. Livsstilsidrettene skal fremelske følelsen av mestring og fremstå som spektakulær mer enn man skal måle høyde på hopp eller hastighet ned en bakke. Det dannes fellesskap på sosiale medier som selv forhandler om hva meningen med idretten er, mer enn den utøves etter forhåndsdefinerte regler og kriterier for måling av prestasjonsnivå.

I 2009 ble et nytt skateboardforbund etablert utenfor NORB, nemlig Norges Downhill Skateboardforbund (NDSF) (NDSF, n.d.a). NDSF ble stiftet for å skape bedre og flere konkurranser i longboarding i Norge. Longboard og downhill er en ‘underdisiplin’ av skateboard. Longboardet er lengre enn det vanlige rullebrettet. Mens rullebrettet er kort for å lettere kunne manøvrere og trikse, brukes longboardet i større grad til transport på asfalt, eller til å kjøre downhill (NDSF, n.d.b).

Siden 2005 har longboarding vært en egen gren under Ekstremsportveko på Voss (Ekstremsportveko, n.d.). NDSF har et klarere konkurranserettet fokus enn NORB, med blant annet egne (offentlige) rankinglister for utøverne (NDSF, n.d.c). Fremveksten av dette alternative forbundet aktualiserer flere av Guttmanns (1978/2004) kjennetegn ved moderne sport, som kvantifisering, spesialisering og byråkratisering. Kvantifisering av skateboard er særlig tydelig i arrangement som NM og longboard-konkurransene under Ekstremsportveko, hvor triks rangeres og blir gitt poeng (NM), eller hvor vinneren er den som kommer raskest ned fra bakketoppen (longboard i Ekstremsportveko).

Med økt konkurransefokus har også skateboard blitt gjenstand for et annet aspekt ved sportifisering, nemlig rasjonalisering. Det tydeligste tegnet på rasjonalisering i skateboard er standardisering av utstyr. Ulike skateboardkonkurranser krever ulike egenskaper av brettet. Eksempelvis vil skatere i en street-konkurranse stille inn og stramme hjulene og skateboardets deck på en annen måte enn i en vert-konkurranse. Rasjonalisering, i form av standardisering av utstyr, henger også sammen med byråkratisering. I longboard-konkurransene under Ekstremsportveko er det egne regler knyttet til bruk av utstyr, særlig sikkerhetsutstyr. Utøvere her er pålagt å bruke en spesiell beskyttende drakt, hansker og hjelm for å minimere skadene i tilfelle de skulle falle. Standardiseringen og variasjonen

i muligheter når det gjelder utstyr har gitt rom for kommersielle aktører for norske og skandinaviske skatere. I 2001 ble nettbutikken 'Boardshop.no' åpnet, som spesialiserte seg på å selge utstyr til brettssportutøvere i Norge.

Historien om skateboard i Norge preges som vi har sett av en tydelig tendens: Det foregår en økende sportifisering av aktiviteten, selv om det varierer en del når det gjelder Guttmanns (1978/2004) ulike kjennetegn. Historisk har skaterne motsatt seg konkurranseorientering, byråkratisering og rasjonalisering, men det er få eksempler på tekster som uttrykker slik motstand i det norske skateboardsmiljøet i dag. Organisatorisk kan man argumentere for at det eksisterer en slik motstand i norsk skateboarding, ved at flere aktører på feltet velger å stå utenfor både NORB og NIF, slik Oslo Skateboardforening gjør. Delvis kan sportifiseringen av skateboard ses i et generasjonsperspektiv, det virker som særlig ungdomsmiljøet i skateboard er mindre skeptiske til en sportifisert idrett. Det er likevel grunn til å tro at spenningene mellom de ulike delene av miljøene vil vedvare. Når skateboard blir OL-gren kan de dessuten bli satt på spissen.

2015–2019: Skateboard blir olympisk idrett

I august 2016 kom nyheten om at skateboard blir en olympisk gren under OL i Tokyo 2020 (IOC, 2016). Skateboard blir en av fem nye olympiske idretter, sammen med klatring, karate, baseball/softball og surfing. Skateboard og surfing er fremhevet av IOC som 'innovative' og 'ungdomsrettede' idretter som vil bidra til å gjøre OL 'mer ungdommelig' og urbant (IOC, 2016). Dette er et sentralt motiv for IOC, ettersom færre ungdommer enn før følger med på OL, noe som på sikt kan true pengestrømmen fra medier og sponsorer. Å inkludere idretter som appellerer til ungdom er derfor en nærliggende strategi (Thorpe & Wheaton, 2011). Dette fremkommer også hos de norske skaterne:

Det IOC får ut av skateboarding i OL er en aktivitet som appellerer til en aldersgruppe der de ikke har så høy appell. Da kan de selge mer TV og få flere sponsorer (Fritjof Cornelius Krogvold, sitert i *Journalen*, 2016).

I Tokyo 2020 skal det konkurreres i to grener av skateboard: 1) *park* og 2) *street*. Som olympisk idrett blir skateboard mer byråkratisert og kvan-

tifisert, selv om flere av utøverne fortsatt ser ut til å opponere mot vitenskapelig forankret trening, som er normen i etablerte toppidrettspraksis. Som nevnt uttrykkes motstanden mot innlemmingen av skateboard i OL og den økende byråkratiseringen og kvantifiseringen i det norske miljøet gjennom klubber/foreninger som tar avstand fra NORB og NIF gjennom ikke å inngå i disse organisasjonene. Likevel er det få norske skatere som åpent uttrykker motstand mot skateboard som olympisk gren. Noen eksempler på motstand mot sportifiseringen av skateboard finner man likevel i norske medier:

Jeg personlig er ingen tilhenger av skateboarding i OL. Skateboarding kommer til å forandres en del nå som det blir en OL-gren. Men samtidig, kanskje ikke for alle – det er litt hva man gjør det til selv. Selvfølgelig, skateboarding generelt da, det kommer til å bli enda mer mainstream enn hva det har blitt i det siste. Skateboarding er ikke en idrett. Greit, det er en ekstremsport, men idrett består av trenere, lag og slikt, det er ikke det skateboarding er. Du er ditt eget individ, selv om du er blant andre – henger med venner, kanskje sponsorer, og har støtte. Du velger nøyaktig selv hva du gjør da. Det er anarki rett og slett (Henry Jeries Calmeyer, sitat fra videointervju med *Journalen*, 2016).

Internasjonalt finner man flere tekster som uttrykker splittelsen i skateboardmiljøet. En betydelig del av miljøet, også blant de beste utøverne internasjonalt, har vendt ryggen til IOC og det internasjonale skateboardforbundet (ISF), og arrangerer egne stevner og festivaler, om de i det hele tatt har interesse i slike arrangementer. En av utøverne på det norske landslaget, Hermann Stene, uttrykker også motstand mot å definere skateboard som konkurranse og idrett når han ble spurt om hva han tenkte om å bli tatt ut på landslaget:

For meg er skating en livsstil og ikke en sport... Men etter å ha gått flere runder med meg selv, fant jeg ut at jeg var nødt til å gripe muligheten (Hermann Stene, sitert i *Østlands-Posten*, 2018)

Mens noen av de andre utøverne på landslaget hadde en mer åpen og leken tilnærming til OL og landslag:

Jeg hadde lett slutta i deltidsjobben min på Meny for å være med i OL [*sier hun og ler litt*] (Tonje Pedersen, sitert i *Journalen*, 2016)

OL er på en måte noe jeg aldri har sett for meg at kunne skje, som skater så har det vært sjukt fjernt. Men hvis noen spør meg om å delta i OL så sier jeg helt sikkert ja takk (Karsten Kleppan, sitert i *Journalen*, 2016).

Det finnes gode argumenter for og imot OL. Men vi mener vi er best tjent med å være på innsiden hvor vi kan påvirke og forme vår fremtid. Konsekvensene av å ikke gå inn i Idrettsforbundet, kan bli at en annen idrett må organisere landslag i skateboarding. For landslag blir det uansett... For de skaterne som ønsker å konkurrere på et høyere nivå vil det bety en litt mer organisert hverdag, med norgescup, NM, world cup og VM for å kvalifisere seg til OL (Henning Braaten i NORB, NORB 2016).

Utøvere i livsstilsidretter har tradisjonelt ikke ønsket å identifisere seg med en nasjon på samme måte som landslagsutøvere i mer tradisjonelle idretter. Wheaton (2013a:39) siterer blant annet en norsk snowboarder i sitt intervju som sier: «my flag should be Burton, not Norway». Det er ikke bare problemstillinger knyttet til nasjonalitetstilhørighet og treningsregimer som oppstår som en konsekvens av den økte organiseringen av skateboard. Problemstillinger knyttet til likestilling og kjønnsrepresentasjon blant utøverne blir også gjenstand for medieoppmerksomhet. På Norges første landslag i skateboard var det kun én kvinnelig utøver – Tonje Pedersen. Landslagstrener og generalsekretær i NORB, Henning Braaten, håper at innlemmingen i OL kan føre til at flere jenter blir interessert i skateboard: «Kvinnelige skatere er i vekst, og vi håper Tonje kan være med på å vise vei for andre kvinnelige skatere. Hun er en god profil å ha med på laget» (Henning Braaten, sitert i *Østlands Posten*, 2018). Tanken om at OL kan bidra til økt kvinnelig deltakelse og likestilling i skateboard kan sees i sammenheng med Guttmanns (1978/2004) kjennetegn 'likhet og meritokrati'. Sportifiseringsprosesser har potensial til å skape større likhet i rammebetingelser for utøvere i skateboard, eksempelvis økt rettferdighet mellom kvinnelige og mannlige utøvere. Likevel viser Bäckström og Nairns (2018) studie av skateboarding i Sverige at kvinnelige skatere fortsatt utgjør en minoritet i et mannsdominert miljø, og at jentene i skateboardmiljøet ofte opplever diskriminering. Basert på uttaket til Norges første skateboardlandslag kan det tenkes at dette også gjelder her.

Motstanden mot skateboard som olympisk gren tyder på at selv om livsstilsidretter som snowboard, surfing og skateboard i økende grad blir institusjonalisert og sportifisert, fortsetter en betydelig del av miljøet gjennom en form for kulturell motstand å vektlegge dedikasjon, mening,

opplevelser, individualitet, kreativitet og estetiske verdier over det kvantifiserbare, profesjonaliserte og organiserte.

At skateboard kommer inn i OL har også fått betydning for norske skatere, og har til dels fremtvinget en mer strømlinjeformet organisering. NORB har tradisjonelt vært en løs organisasjonsform for norske skatere, og ikke en del av NIFs organisasjonskart. Uten organisering gjennom NIF vil ikke norske skatere som ønsker det ha mulighet til å delta i OL. Surfing har løst dette gjennom å bli en del av Norges Seilforbund, og vel et år etter nyheten kom om at skateboard var blitt en del av OL-programmet i Tokyo, ble det vedtatt at norske skatere skulle organiseres gjennom Norges Snowboardforbund (NSBF). Nå i første omgang har skateboard fått innpass i NIF som en 'undergren' av snowboard. Både NORB og NSBF ønsker på sikt å gå sammen til et Brettsportforbund (NIF, 2017). Nå er NORBs medlemsklubber organisert i NIF gjennom NSBF, men som organisasjon står fortsatt NORB på utsiden av både NSBF og NIF.

Med innpass både i OL og i NIF har Norge også fått sitt første landslag i skateboard (NORB, 2018). Åtte norske skatere er tatt ut til landslaget, som skal ledes av Henning Braaten (tidligere profesjonell skater). Om landslaget sier Braaten (NORB, 2018):

Å være på dette laget innebærer at vi jobber med å legge til rette for at de skal bli så gode skatere som de kan bli. De får mulighet til å representere Norge i internasjonale konkurranser. Samtidig får de også forsikring, lisens og oppfølging av Olympiatoppen på trening og behandling.

Presidenten i NORB, Per Olav Hetland, kommenterer utviklingen skateboard gjennomgår på NORBs nettsider (2018):

Nå er skateboard også en OL-gren, «like it or not». Derfor er det viktig at vi skatere har organisert oss selv. Vi har valgt å ta kontroll over egen sport og samarbeider med våre venner i Snowboardforbundet. Sammen står vi sterkere i arbeidet for blant annet flere og bedre anlegg, arrangementer og rekruttering til sporten. Et skateboardlandslag er historisk og det må vi feire.

Hetlands kommentar («like it or not») indikerer en holdning om at skateboard i kraft av sin popularitet ikke kan unngå å bli omfattet av interesse fra idrettens mektige organisasjoner. Det indikerer også at han mener dette er noe som må aksepteres. At en president i et forbund som har akseptert å bli en del av NIF mener dette er neppe særlig overrasken-

de. Et mer interessant spørsmål er hvor utbredt motstanden mot denne holdningen er.

Konklusjon

Historisk har skateboard og andre livsstilsidretter representert en opposisjon mot deler av den moderne og sportifiserte logikken som idretten bygger på, for eksempel i form av motstand mot kvantifisering, byråkratisering og spesialisering. Norsk skateboard, i likhet med surfing og snowboard ser likevel ut til å bli gjenstand for en økende sportifiseringsprosess. Det fremste eksemplet på dette internasjonalt er inkluderingen av livsstilsidrettene på det olympiske programmet. At skateboard blir en olympisk gren i 2020 har allerede fått betydning for organiseringen av skateboard i Norge. Innlemmingen av Norsk Organisasjon for Rullebrett (NORB) i Norges Snowboardforbund (NSBF) og Norges idrettsforbund (NIF) er ny, og det er uklart hvordan denne endringen vil forme og påvirke hvordan skateboard organiseres og utøves i Norge. Særlig er det interessant å følge det nye landslaget i skateboard, og hvorvidt disse utøverne innlemmes i Olympiatoppens regime for trening og prestasjon⁶.

Analysen vår indikerer at striden om statusen til skateboard står om flere av de dimensjonene Guttman (1978/2004) identifiserte som sentrale kjennetegn ved moderne idrett. Særlig gjelder det byråkratisering og konkurranseorientering. Tradisjonelt har skateboard-utøvere fremhevet betydningen av verdier og opplevelser, risikotaking og individualitet, og parallelt med dette har de ytt motstand mot den byråkratiske og rasjonalistiske logikken som kjennetegner organisert idrett. OL setter dette på spissen også fordi IOC er en mektig organisasjon som gjennom å innlemme skateboard får makt og kontroll over aktiviteten. I tillegg kan IOC også, gjennom monopolisering av sponsoravtaler i forbindelse med OL, utgjøre en kommersiell utfordring for skateboard-utøvere. Kravet om eksklusivitet for egne sponsorer i en rekke sammenhenger kan gjøre verdien av utøvernes og andre arrangørers egne avtaler mindre. Potensielt kan dermed deltakelse i OL bety at økt status for idretten går på bekostning av det kommersielle utbyttet.

---

6 Olympiatoppen er Norges styrende instans for olympiske idrettsutøvere. Se <https://www.olympiatoppen.no/page943.html> for mer informasjon

Kommersialisering er et interessant tema, som er beslektet med Guttmanns dimensjoner, men som ikke helt faller sammen med dem. Innlemmingen i IOC er dels et ledd i en generell sportifiseringsprosess kjennetegnet av regulering og institusjonalisering, men det kan også forstås som en interessekamp om de økonomiske verdiene aktiviteten genererer. Selv om livsstilsidrettene tradisjonelt har motsatt seg sportifiseringsprosesser, har de nemlig ikke nødvendigvis vært anti-kommersielle. I videre forskning er det interessant å se disse ulike prosessene i forhold til hverandre.

Det kan også tenkes at innlemmingen i OL kan ha noen positive aspekter for skateboard med tanke på dimensjonene Guttmann (1978/2004) beskriver som 'likhet og meritokrati', det vil si at skateboard blir mer likestilt for kvinnelige utøvere gjennom at aktiviteten blir en del av NIF og IOC.

Et interessant tema for videre forskning på dette feltet vil være å gå dypere inn i splittelsen sportifiseringen av skateboard skaper blant skaterne, slik vi har vist i siste del av vår analyse. Det er behov for flere empiriske studier av hvordan en slik splittelse kommer til uttrykk blant de norske skaterne. Hetlands uttalelse på NORBs nettsider (2018) kan tyde på at denne splittelsen også er å finne blant norske og skandinaviske skatere: «Nå er skateboard en OL-gren, 'like it or not'». Med internasjonale, profesjonaliserte og kommersialiserte mega-eventer som X-Games og OL beveger skateboard seg mer og mer fra presentasjon til prestasjon.

Referanser

- Aftenposten* (2018, januar 3). Lokalt stortalent blir historisk - tatt ut på Norges første skateboardlandslag [Avisartikkel] Hentet fra: <https://www.aftenposten.no/100Sport/andredretter/Lokalt-stortalent-blir-historisk-tatt-ut-pa-Norges-forste-skateboardlandslag-247836b.html>
- Arnegård, J. (2006). *Upptelevsar och lärande i äventyrsport och skola*. Stockholm: HLS Förlag.
- Atencio, M., Beal, B., Wright, E.M. & McClain, Z. (2018). *Moving Boarders: Skateboarding and the changing landscape of urban youth sports*. Arkansas: University of Arkansas Press.
- Atencio, M., Beal, B. & Wilson, C. (2009). The distinction of risk: urban skateboarding, street habitus and the construction of hierarchical gender relations. *Qualitative Research in Sport and Exercise*, vol 1. Issue 1: 3-20.
- Bale, J. (1993). The spatial development of the modern stadium. *International Review for the Sociology of Sport*, 28: 121-133.

- Barne- og familiedepartementet (1989). *Rullebrett. Forskrift om rullebrett*. Oslo: Barne- og familiedepartementet.
- Beal, B. (1996). Alternative masculinity and its effect on gender relations in the subculture of skateboarding. *Journal of Sports Behaviour*, 19:3, 204-20.
- Beal, B. (2001). Disqualifying the Official: An Exploration of Social Resistance Through the Subculture of Skateboarding. I A. Yiannakis & M. Melnick (red.) *Contemporary Issues in Sociology of Sport*. Champaign, IL: Human Kinetics, 47-57.
- Beal, B. & Wilson, C. (2004). "Chicks dig scars": Commercialisation and the transformations of skateboarders' identities, In B. Wheaton (Ed.), *Understanding Lifestyle Sports: consumption, identity and difference* (pp. 31-55). New York: Routledge.
- Beal, B., Atencio, M., Wright, E.M. & McClain, Z. (2017). Skateboarding, community and urban politics: shifting practices and challenges. *International Journal of Sport Policy*, 9(1), 11-23.
- Bloor, M. & Wood, F. (2006). *Keywords in Qualitative Methods: A Vocabulary of Research Concepts*. London: SAGE Publications.
- Borden, I. (2019). *Skateboarding and the city*. London: Bloomsbury.
- Borden, I. (2001). *Skateboarding, Space and the City*. London: Berg Publishers.
- Borden, I. (2000). Speaking the City: Skateboarding, Subculture and Recompositions of the Urban Realm. *Research in Urban Sociology*, 5: 35-154.
- Bottenburg, M. & Salome, L. (2010). The indoorisation of outdoor sports: an exploration of the rise of lifestyle sports in artificial settings. *Leisure Studies*, vol. 29, issue 2: 143-160.
- Bratberg, Ø. (2017). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Brekke, J.P. (2003). *Utenfor løypa? Forsøk med direkte medlemskap i Norges Snowboardforbund*. ISF-Rapport. Oslo: Institutt for samfunnsforskning.
- Brooke, M. (2001). *The Concrete Wave: The History of Skateboarding*. US: Warwick Publishing.
- Bäckström, A. & Nairn, K. (2018). Skateboarding beyond the limits of gender? Strategic interventions in Sweden. *Leisure Studies*, 37(4): 424-439.
- Chiu, C. (2009). Street and Park Skateboarding in New York City Public Space. *Space Culture*, 12: 25-42.
- Clegg, J.L. & Butryn, T.M. (2012). An existential phenomenological examination of parkour and freerunning. *Qualitative Research in Sport, Exercise and Health*, vol. 4, issue 3: 320-340.
- Coates, E., Clayton, B. & Humberstone, B. (2010). A battle for control: exchanges of power in the subculture of snowboarding. *Sport in Society*, vol. 13, issue 7-8: 1082-1101.
- Collins, M. (2014). *Sport and Social Exclusion*. London: Routledge.
- Creyer, E., Ross, W. & Evers, D. (2003). Risky recreation: An exploration of factors influencing the likelihood of participation and the effects of experience. *Leisure Studies*, 22(3): 239-253.

- Crocket H (2013) 'This is men's Ultimate': (Re)creating multiple masculinities in elite open Ultimate Frisbee. *International Review for the Sociology of Sport* 48(3): 318–333.
- Dagsavisen* (2017, januar 15). *Skateboard – fra forbud til forbund* [Avisartikkel]. Hentet fra: <https://www.dagsavisen.no/helg-nye-inntrykk/reportasjer/skateboard-fra-forbud-til-forbund-1.912735>
- Edwards, B. & Corte, U. (2010). Commercialization and lifestyle sport: lessons from 20 years of freestyle BMX in 'Pro-Town, USA'. *Sport in Society*, vol. 13, issue 7-8: 1135-1151.
- Ekstrem sportveko (n.d). *Longboarding*. Hentet 12.01.2018 fra: <https://ekstrem-sportveko.com/sports/longboard/>
- Fædrelandsvennen* (2017, juni 13). «Kristiansand-skater håper på landslagsplass» [Avisartikkel] Hentet fra: <https://www.fvn.no/lokalsporten/i/Lyz3x/Kristiansand-skater-haper-pa-landslagsplass>
- Giddens, A. (1991): *Modernity and Self-Identity*. Cambridge: Polity Press.
- Goksøyr, M. ([1988]1989): «Sivilisering. Modernisering. Sportifisering. Fruktbare begreper i idrettshistorisk forskning?» *Notater og rapporter fra Norges idretts høyskole* nr. 90, 3. utgave med etterord.
- Guttman, A. (1978/2004). *From Ritual to Record – The nature of Modern Sports*. New York: Columbia University Press.
- Haines, C., Smith, T. & Baxter, M. (2010). Participation in the Risk Taking Occupation of Skateboard. *Journal of Occupational Science*, 17: 239-245.
- IOC (2016, august 3). *IOC APPROVES FIVE NEW SPORTS FOR OLYMPIC GAMES TOKYO 2020*. [Pressemelding] Hentet fra: <https://www.olympic.org/news/ioc-approves-five-new-sports-for-olympic-games-tokyo-2020>
- Jenson, A. Swords, J. & Jeffries, M. (2012). The Accidental Youth Club: Skateboarding in New Castle-Gateshead. *Journal of Urban Design* 17, 3-32.
- Journalen* (2016, oktober 5). Fra pøbelstrek til OL-gren [Avisartikkel]. Hentet fra: <http://journalen.oslomet.no/magasin/2016/09/fra-pobelstrek-til-ol-gren>
- [*Journalen* TV] (2016, Oktober 3). *Hør hva Calmeyer mener om OL* [Video fil]. Hentet fra: <https://www.youtube.com/watch?v=5E5ShBWaxZQ>
- Jönsson, K. (2008): *Idrottsfilosofiska introduktioner*. Malmö: Bokförlaget idrottsforum.org
- Kingsley, B.C. & Spencer-Cavaliere, N.C. (2015). The Exclusionary Practices of Youth Sport, *Social Inclusion* 3(3): 24-38.
- L'Aoustet, O. & Griffet, J. (2010). The Experience of Teenagers at Marseille's Skatepark: Emergence and Evaluation of an Urban Sports Site, *Cities*, 18: 413-8.
- Langseth, T. (2012). Liquid ice surfers – the construction of surfer identities in Norway. *Journal of Adventure Education and Outdoor Learning*, vol. 12, issue 1: 3-23.
- Langseth, T. (2015). Den unge mannen og havet. I G. von der Lippe & H.K. Hognestad (red.). *Kjønnsmakt i idrett og friluftsliv*. Oslo: Novus forlag, 321-335.

- Lombard, K.J. (2010). Skate and create/skate and destroy: The commercial and governmental incorporation of skateboarding. *Journal of Media & Cultural Studies*, 24(4): 475-488.
- Markula, P. & Silk, M. (2011). *Qualitative Research for Physical Culture*. Hampshire: Palgrave Macmillan.
- Martin, M. (2000). *Skateboarding History*. New York: Capstone Press.
- NDSF (n.d.a). *Om NDSF*. [Informasjonsside]. Hentet fra: http://ndsf.no/?page_id=600
- NDSF (n.d.b). *Hva er Downhill Skateboarding?* [Informasjonsside]. Hentet fra: http://ndsf.no/?page_id=671
- NDSF (n.d.c). *Rankinglister*. [Informasjonsside]. Hentet fra: http://ndsf.no/?page_id=609
- NIF (2017, august 31). Skateboard godkjent som ny idrett i Norges Snowboardforbund [Nyhetsoppdatering]. Hentet fra: <https://www.idrettsforbundet.no/Nyhets/skateboard-godkjent-som-ny-idrett-i-norges-snowboardforbundet/>
- NORB (2018, januar 3). Første norske skateboardlandslag [Nyhetsoppdatering]. Hentet fra: <http://norb.no/forste-norske-skateboardlandslag/>
- NORB (2017a, juni 14). Skatere og snowboardere vil samarbeide om organisering [Nyhetsoppdatering]. Hentet fra: <http://norb.no/vil-samarbeide-i-ett-forbund/>
- NORB (2017b, februar 2). NORB NM 2017. [Nyhetsoppdatering]. Hentet fra: <http://norb.no/nm-2017/>
- NORB (n.d.a). NORB Historikk. [Informasjonsside]. Hentet fra: <http://norb.no/norb/historikk/>
- NORB (n.d.b). NORB Klubbregister. [Informasjonsside]. Hentet fra: <http://norb.no/klubbregister/>
- NORB (n.d.c). NORB NM historikk. [Informasjonsside]. Hentet fra: <http://www.norbnm.no/historikk.aspx>
- NRK Nyheter (2018, desember 12). *Husker du da det ikke var lov å stå på skateboard?* [Videofil]. Hentet fra: <https://www.facebook.com/nrknnyheter/videos/vb.165167636714/273334310005155/?type=2&theater>
- NRK (2018, august 21). - *Alle eldre! Kom dere ut på rullebrett* [Videofil] Hentet fra: <https://www.facebook.com/NRK/videos/312379049531471/>
- NRK (2014, mai 4). *Måtte leke i skjul* [Avisartikkel]. Hentet fra: https://www.nrk.no/dokumentar/xl/skatet-i-skjul-1.11701894?fbclid=IwARoRAZlx7sY9NIqzCbB6Loy_hFdm0BZlrbbIPkM4hRRaNbdUaDOZvB_dZnQ
- Norge Rundt (1988). *Rullebrettkjøring*. Hentet fra: https://www.nrk.no/dokumentar/xl/skatet-i-skjul-1.11701894?fbclid=IwARoRAZlx7sY9NIqzCbB6Loy_hFdm0BZlrbbIPkM4hRRaNbdUaDOZvB_dZnQ
- NSBF (2017, juni 10). Fra Snowboardforbundet til Brettforbundet? [Nyhetsartikkel]. Hentet fra: <http://www.snowboardforbundet.no/nyheter/fra-snowboardforbundet-til-brettforbundet/?year=2017>
- Rinehart, R. (2000). Arriving Sport: Alternatives to Formal Sports. I J.Coakley & E. Dunning (red.). *Handbook of Sport Studies*. London: Sage.
- Rinehart, R. (2005). 'Babes' & boards: opportunities in new millennium sport? *Journal of sport & social issues*, 29: 232-255.

- Sisjord, M.K. (2012). Networking among women snowboarders: a study of participants at an International Woman Snowboard Camp, *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 22(1): 73-84.
- Sisjord, M.K. (2005). Snowboard – en kjønnet ungdomskultur. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 5(2): 65-82.
- Skogen, K. & Krange, O. (2010): Middelklasse-makt? Nei takk! Et essay om kulturell motstand. I Dahlgren, K. & Ljunggren, J. (red.): *Klassebilder. Ulikhet og sosial mobilitet I Norge*. Oslo: Universitetsforlaget, 157-168.
- Spaij, R., Magee, J. & Jeanes, R. (2014). *Sport and Social exclusion in global society*. London: Routledge.
- Slagstad, R. (2008): (*Sporten*). *En idéhistorisk studie*. Oslo: Pax.
- SSF (n.d.). *Om SSF*. [Informasjonsside]. Hentet fra: <http://www.sverigesskateboardforbund.se/om-ssf/>
- Stranger, M. (2010). Surface and substructure. Beneath surfing's commodified surface. *Sport in Society* 13 (7-8): 1117-1134
- [Supertryne] (2018, Juni 18). *SKATEBOARD (Norwegian Version) - BUDD & THE KID SKATERS – 1989* [Video fil] Hentet fra: <https://www.youtube.com/watch?v=xzbyWmDUoHI>
- Tacky (2018, januar 4). *Norge er klar for kamp. OL teamet er annonsert!* [Avisartikkel]. Hentet fra: <https://www.tacky.no/norge-er-klar-kamp-ol-teamet-er-annonsert/>
- Thorpe, H. (2011). *Snowboarding Bodies in Theory and Practice*. Houndmills: Palgrave Macmillian.
- Thorpe, H. & Wheaton, B. (2011). 'Generation X Games', Action Sports and the Olympic Movement: Understanding the Cultural Politics of Incorporation. *Sociology*, vol. 45, issue 5: 830-847.
- Tomlinson, A. et al. (2005). *Lifestyle sports and national sport policy: an agenda for research*. Report to Sport England. Brighton, UK: University of Brighton.
- Tjønndal, A. (2019). Jenter på brett – Jenteskate som endringsprosess og alternativ til organisert ungdomsidrett, *Tidsskrift for ungdomsforskning*, Årgang 2018 (2): 79-106.
- TV 2 (2018, januar 3). *Tidens første norske landslag i ny OL-gren: – Det er historisk!* [Nyhetsartikkel] Hentet fra: <https://www.tv2.no/a/9587434/>
- Turner, D. (2013). The civilized skateboarder and the sports funding hegemony: a case study of alternative sport. *Sport in Society*, 16:10, 1248-1262.
- Vestel, V., Bakken, A., Moshus, G.H & Øia, T. (1997). *Ungdomskultur og narkotikabruk*. Oslo: NOVA rapport.
- Wheaton, B. (2004). "Introduction—mapping the lifestyle sport-scape". I B. Wheaton (red.). *Understanding lifestyle sports—consumption, identity and difference*. London/New York: Routledge, 1-28.
- Wheaton, B. (2013a). *The cultural politics of lifestyle sports*. London/New York: Routledge.
- Wheaton, B. (2013b). Introducing the consumption and representation of lifestyle sports. In B.Wheaton (Ed.), *The Consumption and Representation of Lifestyle Sports* (pp. 1-25). New York: Routledge.

Østlands-Posten (2018, januar 4). *Tonje (22) er helt unik i skate-sammenheng* [Avis-artikkel] Hentet fra: <https://www.op.no/skateboard/sport/larvik/tonje-22-er-helt-unik-i-skate-sammenheng/s/5-36-498121>